

omaks saiwad, linnade asemel oma mõisadega ühendasiwad ja talupoegi nende peale elama asutasiwad, ehk ometigi linnade ehitamist wäga wähe lubanud on."

Oma aegsest Liwimaa rahwast kirjutas Kelch, esitaks mõisnikudest:

"Need on weel tänasel päawal enamist neist sugudest, kes wanal ael muist Daani Kuningatega, rohkest jüult aga Saksamaalt, nimelt Thüringist, Westfaaliast, Pommerist, Metlenburgist ja teistest kohtadest Alt-Saksi maakondadest meie maale tuliwad. Mõned on Rootsi, teised Poola sugudest, kes ennast seia asutasiwad, kui maa Rootsi ja Poola Kuningatest wõidetud sai. Nenda on ka kaunis jägu neid, kes Rootsi ja Poola Kuningate poolest, kodaniku seisusest mõisniku seisuse sisse tõstetud saiwad. Selle seisusega on nüüd nenda, et see ühegile kõrge seisusele Euroopas midagi järel ei anna. See on tugew oma mehisuses ja tema keskis leitakse mehi suurest lahkusest, osawusest, tarkusest ja sõewäeliseft wahwusest. Nemad on enamist ikka üksi sõewäe teenistust omaks ametiks wõtnud, kuidas siis ka nende keskis wähe neid ei ole, kes kuulsate Rootsi Kuningate Karl IX. ja Gustav Adolf Suure sõdades, maa ja mere sõda-tegudes maailma kuulsateks kangelasteks saiwad. Riigi ametite peale on ennast neist tänine wähe

tarwitada lastnud, waid need, kessel sõewäe peale himu ei olnud ehk kes sellest wäsiwad, need istuwad oma päris-, pant- ehk rentmõisade peal, tallitawad hoolega põllutööd ja selle maa tombe järel maa kohtute ametit. Nende keskis, kes maa kohtute ametit tallitawad, on Landrathid kõige ülemad, pärast tuleb maa peamees ehk Landmarschall, järges Mannrichter ehk Landrichter oma Assessoridega, wiimaks Hofenrichter ehk Ordnungsrichter oma Adjunktidega.

Mõisnikudest astume kodaniku seisuse poole, keda jäntakse: Opetatud meesteks, kaupmeesteks, kunstnikudeks ja käsitöö meesteks (handwärgi rahwaks.) Opetatud mehi ei ole endisel ael siin palju auustatud, sellepärast ei ole neid siin ka palju olnud, nüüdsel ael on nende hull, omalt maalt ja wõderalt maalt, juba nii suur, et osawatest meestest kiriku ega walitsuse tallituses suuremat puudust ei tunta."

Kaupmeestest kirjutas Kelch, et kaubaajamine Riigas, Tallinnas, Narwas ja Pärnus ikka kauniste õitsenud; nimelt olnud Narwas rohkest mitmesuguseid rahwaid näha ja mitmesuguseid keelest kuulda, kui kusagil teises paigas, Rootsi riikis. Nimetatud linnas olnud nii palju Rootsi, Saksa, Soome, Eesti, Poola, Wene ja Ingliskest kuulda, et igalhel kes seda himustas, wõi-